

Pagna ewlenija&gt;Proċeduri tal-qorti&gt;Kawżi ċivili&gt;Smigh ta' xhieda

Smigh ta' xhieda

Ungerija

## 1 L-oneru tal-provi

L-oneru tal-provi jaqa' fuq il-parti li l-interessi tagħha jkunu affettwati b'mod negattiv jekk l-isforz biex tipprovi evidenza ma jirnexxi.

### 1.1 X'inhuma r-regoli dwar l-oneru tal-provi?

Huwa l-obbligu tal-partijiet li jafferaw il-fatti rilevanti tal-każ u jipprovdha evidenza b'appoġġ għall-affermazzjonijiet tagħhom, sakemm il-liġi ma tipprovdix mod ieħor. Sakemm il-liġi ma tipprovdix mod ieħor, il-fatti rilevanti f'każ għandhom jiġu ppruvati mill-parti li jkollha interess fil-fatt li tkun għet aċċettata mill-qorti bħala l-verità, u l-konsegwenzi tan-nuqqas ta' evidenza jew nuqqas ta' prova ta' dan il-fatt jiġu mgarrba mill-istess parti. F'tilwima tax-xogħol min iħaddem għandu jagħti prova tal-kontenut ta' kwalunkwe ftehim kollettiv, kwalunkwe regola interna u struzzjoni li huma meħtieġa biex tiġi deċiża t-talba u ta' kwalunkwe dokument prodott bħala parti mill-operazzjonijiet ta' min iħaddem li huwa meħtieġ biex tintlaħaq deċiżjoni dwar it-tilwima legali, tal-korrettezza tal-kalkoli relatati mal-benefiċċji mitluba, jekk ikunu kkontestati, u tal-flus ta' kwalunkwe benefiċċju, fil-każ ta' tilwima dwar il-pagi. F'tilwima li tikkonċerna relazzjoni ta' impjeg ta' servizz pubbliku, il-korp tas-settur pubbliku għandu jagħti prova tal-kontenut tad-dispożizzjonijiet u l-istruzzjonijiet generalment applikabbli li huma meħtieġa biex tiġi deċiża t-talba u ta' kwalunkwe dokument prodott bħala parti mill-operazzjonijiet tal-korp tas-settur pubbliku li huma meħtieġa biex tintlaħaq deċiżjoni dwar it-tilwima legali, tal-korrettezza tal-kalkoli kkontestati relatati mal-benefiċċji mitluba, u tal-flus ta' kwalunkwe benefiċċju, fil-każ ta' tilwima dwar il-pagi.

### 1.2 Hemm xi regoli li permezz tagħhom ċerti fatti jiġu eżentati mill-oneru tal-provi? F'liema każijiet? Jistgħu jiġu ppreżentati provi sabiex jiġi ppruvat li preżunzjoni legali partikolari mhix valida?

Jekk ikun hemm inkapaċità li tingħata prova, il-fatt li tiegħu għandha tingħata prova mill-parti milquta minn tali inkapaċità jista' jkun aċċettat mill-qorti bħala l-verità, jekk ma jkollha l-ebda dubju rigward il-veraċità tiegħu. Dikjarazzjoni ta' fatt tista' tiġi aċċettata mill-qorti bħala l-verità jekk ma jkollha l-ebda dubju dwar il-veraċità tagħha u, jekk tkun rikonnoxxuta mill-parti opposta, tkun ippreżentata mill-partijiet b'mod identiku, ma tkunx ikkontestata mill-parti opposta minkejja l-qorti tkun appellat lilu jew lilha biex tagħmel hekk, jew għandha titqies bħala mhux ikkontestata skont dan l-Att. Fatti li huma kkunsidrati mill-qorti bħala magħrufa, jew li l-qorti għandha l-għarfien uffiċjali tagħhom, huma kkunsidrati mill-qorti anki jekk l-ebda waħda mill-partijiet ma tkun invokathom. Il-qorti tikkunsidra l-preżunzjonijiet statutorji *ex officio*, inklużi ċirkustanzi li, bis-saħħa tal-liġi u sakemm ma jiġix ippruvat mod ieħor, għandhom jiġu kkunsidrati bħala veri. Pereżempju, fil-liġi tal-familja, hemm numru limitat ta' preżunzjonijiet u fatti irrefutabbli li l-liġi ma tippermettix li jiġu ribattjati.

### 1.3 Sa liema livell trid tkun konvinta l-qorti sabiex tagħti sentenza li tissejjes fuq l-eżistenza ta' dak il-fatt?

Ir-regoli tal-proċedimenti ċivili Ungerizi ma jipprevedu l-ebda grad minimu ta' ċertezza mill-qorti. Sakemm il-liġi ma tipprovdix mod ieħor, il-qorti mhix ristretta għall-applikazzjoni ta' regoli formali speċifiċi, metodi jew mezzi ta' prova u hija hielsa li sserraħ fuq evidenza mill-partijiet jew kwalunkwe prova oħra li tkun xierqa biex tistabbilixxi l-fatti tal-każ. Dan, madankollu, ma japplikax għal preżunzjonijiet statutorji, inklużi dispożizzjonijiet legiżlattivi li jistipulaw li ċerti fatti għandhom jitqiesu bħala veri sakemm ma tingħatax prova kuntrarja. Il-qorti tistabbilixxi l-fatti rilevanti tal-każ billi tqabbel, u tevalwa individwalment u b'mod kongunt id-dikjarazzjonijiet u l-kondotta tal-partijiet waqt il-proċedimenti, kif ukoll l-evidenza skoperta waqt is-seduta u data oħra relatati mal-azzjoni, skont il-konvinzjoni tagħha.

## 2 Is-smigh tal-provi

Il-qorti tisma' evidenza biex tistabbilixxi l-fatti meħtieġa għal deċiżjoni dwar tilwima.

### 2.1 Għas-smigh tal-provi dejjem ikun meħtieġ li jsir rikors minn parti, jew huwa wkoll possibbli li f'ċerti każijiet l-imħallef jisma' l-provi fuq l-inizjattiva tiegħu stess?

Sakemm il-liġi ma tipprovdix mod ieħor, għandu jingħata prova tal-fatti rilevanti f'każ mill-parti li jkollha interess fil-fatt li tkun għet aċċettata mill-qorti bħala l-verità, u l-konsegwenzi tan-nuqqas ta' evidenza jew nuqqas ta' prova ta' dan il-fatt jiġu mgarrba mill-istess parti. Fi proċedimenti ċivili, il-qorti tista' tordna l-kompilazzjoni ta' xhieda *ex officio*, jekk dan huwa permess mil-liġi.

Fil-proċedimenti amministrattivi, il-qorti tista' tordna l-kompilazzjoni ta' xhieda *ex officio* fir-rigward ta' fatti jew evidenza b'appoġġ għaċ-ċirkostanzi li għandha tiegħu inkunsiderazzjoni *ex officio*, jekk issir referenza għal ksur li jipperikola minuri jew persuna intitolata għall-benefiċċji tad-diżabilità jew jekk il-liġi tipprovi hekk.

### 2.2 Jekk ir-rikors min-naħa ta' parti għall-ġbir tal-provi jintlaqa', x'isir wara?

Ix-xhieda jinstemgħu, l-opinjoni jtiġi miksuba minn esperti u, jekk ikun hemm bżonn, jinstemgħu l-esperti, isiru spezzjonijiet, id-detenturi tad-dokumenti, registrazzjonijiet tal-vidjow, registrazzjonijiet tal-hsejjes, registrazzjonijiet tal-hsejjes u vidjows jew evidenza materjali oħra jiġu ordnati biex jipprezentawhom.

### 2.3 F'liema każijiet il-qorti tista' tiċċad ir-rikors ta' parti għall-ġbir tal-provi?

Il-qorti mhix marbuta bl-ebda applikazzjoni ta' preżentazzjoni ta' evidenza li tkun sottomessa minn parti jew bid-deċiżjoni tagħha fir-rigward tal-ġbiri tal-provi. Il-qorti tista' tiċċad applikazzjoni għall-ġbiri ta' provi jekk l-applikazzjoni għall-ġbiri ta' provi ma tkunx għet sottomessa skont id-dispożizzjonijiet tal-Att CXXX tal-2016 dwar il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili, sakemm ma jkunx previst mod ieħor mil-liġi, jew jekk il-parti obbligata li ggarra bil-quddiem l-ispejjeż tal-kompilazzjoni ta' xhieda ma ssodisfax l-obbligu tiegħu jew tagħha li tħallas il-pagament bil-quddiem, minkejja li tkun għet mitluba tagħmel dan. Il-qorti tirrifjuta applikazzjoni għall-ġbiri ta' provi jew twaqqaf il-kompilazzjoni ta' xhieda diġà ordnata jekk din ma tkunx neċessarja biex tingħata sentenza fuq tilwima legali.

### 2.4 X'inhuma l-mezzi differenti biex isiru l-provi?

B'mod partikolari, il-mezzi tal-prova jinkludu evidenza miksuba minn xhieda, opinjonijiet esperti, dokumenti, registrazzjonijiet tal-vidjow, registrazzjonijiet tal-hsejjes, registrazzjonijiet tal-vidjow u hsejjes u evidenza materjali oħra. Il-mezzi ta' prova ma jistgħux jiġu ammessi jekk esklużi mil-liġi jew jekk ikunu soġġetti għal kundizzjonijiet, sakemm ma jintlaħqux il-kundizzjonijiet. L-evidenza tista' tittiegħed permezz ta' spezzjoni. Fil-proċeduri ma tista' ssir l-ebda dikjarazzjoni ġuramentata.

### 2.5 X'inhuma l-mezzi biex jiġgħbru l-provi mingħand ix-xhieda u huma differenti mill-mezzi użati biex jiġgħbru l-provi mingħand ix-xhieda tal-periti tal-qorti? X'inhuma r-regoli fir-rigward tas-sottomissjoni ta' provi bil-miktub u ta' perizji/opinjoni ta' esperti?

Bi qbil mal-prinċipju ta' evidenza diretta, bħala regola generali ix-xhieda u l-esperti jagħtu xhieda waqt seduta. Jekk parti tixtieq tagħti prova tal-allegazzjonijiet tagħha b'dokumenti, hija għandha tehmeh id-dokument mal-applikazzjoni tagħha jew għandha tipprezentahom waqt is-seduta. Mill-inqas traduzzjoni Ungeriza sempliċi tad-dokument trid tkun meħmuża ma' dokument f'lingwa barranija. Jekk ikun hemm xi dubju dwar l-eżattezza jew il-kompletezza tat-test

tradott, trid tintuża traduzzjoni ċertifikata, li fin-nuqqas tagħha l-qorti tinjora d-dokument. Fuq talba tal-parti li tippreżenta l-provi, il-qorti tista' tobligha lill-parti b' interessi opposti biex tagħmel disponibbli kull dokument li jkun fil-pussess tiegħu jew tagħha u li hu jew hi tkun obbligata li tirrilaxxa jew tippreżenta xorta waħda skont ir-regoli tal-liġi civili. B'mod partikolari, il-parti li għandha interessi opposti hija soġġetta għal tali obbligu jekk id-dokument inġareġ fl-interess tal-parti li tippreżenta evidenza jew li tattesta relazzjoni legali dwar din l-aħħar parti, jew hi relatata ma' seduta relatata ma' tali relazzjoni legali. Jekk id-dokument ikun fil-pussess ta' persuna li mhix qed tipparteċipa fl-azzjoni, il-qorti għandu jkollha d-dokument disponibbli billi tapplika r-regoli dwar l-ispezzjoni. Jekk mozzjoni biex tiġi ppreżenta l-evidenza hija sottomessa minn parti, il-qorti tirrangja li tikseb dokumenti jew *data* miżmuma minn qorti, nutar, awtorità pubblika oħra, korp amministrattiv jew organizzazzjoni oħra, sakemm ir-rilaxx tad-dokument jew tad-*data* ma jistax jintalab mill-parti direttament. Mhuwix meħtieġ li jinkiseb id-dokument oriġinali jekk ma jkunx hemm bżonn li jiġi spezzjonat u l-parti tippreżenta kopja ċertifikata jew sempliċi tiegħu waqt is-seduta. It-trażmissjoni ta' dokument tista' tiġi rrifutata biss jekk fiha informazzjoni klassifikata.

## 2.6 Hemm xi mezz ta' prova li huma iktar b'saħħithom minn oħrajn?

Generalment le.

## 2.7 Hemm obbligu li jintużaw ċerti mezz ta' prova biex jiġu ppruvati xi fatti partikolari?

M'hemm l-ebda obbligu bħal dan, b'mod ġenerali. F'każijiet eċċezzjonali, pereżempju fil-proċedimenti biex tiddikjara l-inkapaċità ta' persuna, il-qorti hija meħtieġa tistieden esperti psikjatriku mediku biex tevalwa l-istat mentali tal-konvenut.

## 2.8 Ix-xhieda huma obbligati bil-liġi li jixhdu?

Iva, imma f'ċerti każijiet huma jistgħu jirrifjutaw li jixhdu.

## 2.9 F'liema ċirkostanzi jistgħu jirrifjutaw li jixhdu?

Il-persuni li ġejjin jistgħu jirrifjutaw li jagħtu evidenza:

qraba ta' kull parti;

persuna li fix-xhieda tiegħu jew tagħha tista' tinkrimina lilha nnifisha jew lil qarib tagħha li tkun ikkommettiet reat kriminali fir-rigward tal-kwistjoni rilevanti;

persuna li hija marbuta b'segretezza mill-professjoni tiegħu/tagħha jekk ix-xhieda tagħha tkun tfisser li tikser l-obbligu tas-segretezza tagħha, sakemm il-parti konċernata teżentahom minn dak l-obbligu;

persuna marbuta bil-kunfidenzjalità tas-sigrieti kummerċjali fir-rigward ta' kwistjonijiet li fihom tagħti evidenza jkun ifisser li jinkiser dak l-obbligu ta' kunfidenzjalità, sakemm id-*data* kkonċernata mix-xhieda ma tikkwalifikax bħala sigrieti kummerċjali taħt l-Att dwar l-aċċessibilità ta' *data* ta' interess pubbliku u *data* aċċessibbli għal raġunijiet ta' interess pubbliku, jew jekk is-suġġett tal-proċediment huwa d-deċiżjoni fuq jekk id-*data* mogħtija hijiex ta' interess pubbliku jew le jew hijiex aċċessibbli għal raġunijiet ta' interess pubbliku;

il-medjatur/l-espert fil-proċedimenti ta' medjazzjoni involuti fit-tliwima, il-fornituri tal-kontenut tal-midja u l-persuni f'impjeg jew relazzjoni simili ma' dawk il-fornituri, fir-rigward ta' kwistjonijiet li fihom ix-xhieda tagħhom tkun tfisser li tiżvela l-identità tal-persuna li tathom l-informazzjoni fil-kuntest tal-attività tiegħu /tagħha bħala fornitur ta' kontenut tal-midja.

## 2.10 Jekk persuna tirrifjuta li tixhed tista' tingħata multa jew tiġi sfurzata tixhed?

Xhieda, esperti maħtura fil-qorti, sidien ta' dokument jew oġġett soġġett għall-ispezzjoni, u persuni oħra li l-parteċipazzjoni tagħhom fil-kompilazzjoni ta' xhieda hija meqjusa neċessarja mill-qorti (iktar 'il quddiem flimkien: "kontributuri") huma obbligati li jikkontribwixxu għall-evidenza li tkun qed tittiehed. Jekk kontributur jonqos milli jwettaq l-obbligu tiegħu jew tagħha mingħajr ma jitleb minn qabel li jiġi skużat għal raġuni tajba li hu jew hi kapaċi jsostnu, il-qorti għandha tobligha lill-kontributur biex iħallas lura l-ispejjeż imġarrba, tista' timponi multa fuq il-kontributur, tista' tordna d-dehra obligatorja tal-kontributur, tista' tnaqqas ir-remunerazzjoni tal-kontributur, u tista' tinforma lis-superjuri, lis-superviżur jew lil min iħaddem lill-kontributur dwar in-nuqqas tiegħu li jattendi. Il-qorti tista' tapplika iktar minn waħda minn dawn il-miżuri ta' sfurzar fl-istess ħin.

Miżuri ta' sfurzar ma jistgħux jiġu applikati kontra minuri taħt l-età ta' erbatax, iżda r-rappreżentant legali tiegħu jew tagħha jistgħu jintalbu jirrimborsaw l-ispejjeż imġarrba u jistgħu jkunu soġġetti għal multa.

Jekk kontributur iwettaq l-obbligu tiegħu jew tagħha jew japplika biex jiġi skużat għal raġuni tajba li hu jew hi jistgħu jissostanzjaw wara l-applikazzjoni ta' kwalunkwe miżura ta' sfurzar, l-ordni fuq il-miżura ta' sfurzar titwarrab mill-qorti.

Xhud jista' jressaq appell separat kontra d-deċiżjoni li tobligah jixhed. L-appell jissospendi s-seduta tax-xhud. Jekk ir-rifjut ta' xhud li jixhed ikun bla bażi, il-qorti li tiddeċiedi dwar l-appell tista' timponi multa fuq ix-xhud, u l-qorti li tipproċedi fl-azzjoni tista' tobligha lix-xhud jirrimborża l-ispejjeż imġarrba.

## 2.11 Hemm persuni li ma jistgħux jixhdu?

Ir-rappreżentant legali ta' xhud ma jistax jinstema' bħala xhud, sakemm il-persuna fiżika r-rappreżentata minnha jew minnu tkun kompetenti biex tipparteċipa fil-proċedimenti.

Persuna ma tistax tinstema' bħala xhud jekk hu/hi aġixxiet bħala avukat għad-difiża fir-rigward ta' suġġett li hu/hi tgħallmet dwarha fil-kariga ta' avukat għad-difiża, jew jekk hu/hi ma kinitx eżentata mill-obbligu dwar il-kunfidenzjalità fi kwistjoni rigward informazzjoni klassifikata.

Persuna minuri taħt l-età ta' erbatax tista' tinstema' biss bħala xhud jekk l-evidenza mistennija mix-xhieda tagħha ma tkunx tista' tiġi pprovduta b'xi mod ieħor.

## 2.12 X'inhu r-rwol tal-imħallef u tal-partijiet fis-smiġħ ta' xhud? B'liema kundizzjonijiet jista' jinstema' xhud permezz ta' vidjokonferenza jew ta' mezz tekniki oħrajn?

Ix-xhieda jidhru matul is-seduta permezz ta' taħrika tal-qorti fejn fil-prinċipju se jinstemgħu mill-imħallef li jippresjedi, jew fil-każ ta' mħallef wieħed, mill-imħallef li jipproċedi fil-każ.

L-imħallef li jippresjedi jista' jippermetti lill-parti li tibda l-eżami tax-xhieda, fuq talba tiegħu jew tagħha, tkun l-ewwel li tistaqsi direttament il-mistoqsijiet lix-xhud, qabel ma jippermetti lill-parti opposta biex tagħmel mistoqsijiet, jekk il-parti opposta tkun għamlet talba għal dan il-għan. F'dawn il-każijiet l-imħallef li jippresjedi u l-membri l-oħra tal-bord jistgħu jagħmlu mistoqsijiet lix-xhud wara interrogazzjoni mill-partijiet.

## 3 Il-valutazzjoni tal-provi

Il-qorti tistabbilixxi l-fatti rilevanti tal-każ billi tqabbel, u tevalwa individwalment u b'mod kongunt id-dikjarazzjonijiet u l-kondotta tal-partijiet waqt il-proċedimenti, kif ukoll l-evidenza skoperta waqt is-seduta u *data* oħra relatati mal-azzjoni, skont il-konvinzjoni tagħha.

## 3.1 Meta l-provi ma jkunux inkisbu b'mod legali minn parti, il-qorti jkollha xi restrizzjonijiet meta tagħti s-sentenza tagħha?

Mezz ta' prova, jew kwalunkwe parti separabbli minnu, huwa illegali u ma jistax jintuża fl-azzjoni, jekk

a) inkiseb jew ġie ppreżentat bil-ksur jew theddid tad-dritt ta' persuna għall-ħajja u l-integrità fiżika;

b) kien prodott bi kwalunkwe metodu illegali ieħor;

c) ġie miksub b'mod illegali;

d) is-sottomissjoni tiegħu fil-qorti tikser id-drittijiet tal-personalità.

¶Iff jekk ikun inkiseb jew ippreżentat bil-ksur jew it-theddid tad-dritt ta' persuna għall-ħajja u l-integrità fiżika, il-qorti tista' tqis mezz illegali ta' prova b'mod eċċezzjonali u b'kunsiderazzjoni xierqa għaċ-ċirkostanzi speċifiċi u sa liema punt tkun inkisret il-liġi, l-interess legali affettwat mill-ksur tal-liġi, l-impatt tal-evidenza illegali fuq l-iskoperta tal-fatti, il-piż ta' biċċiet oħra ta' evidenza disponibbli, u ċ-ċirkostanzi l-oħra kollha tal-każ.

## 3.2 Bħala parti fil-kawża, id-dikjarazzjoni tiegħi tgħodd bħala prova?

Dikjarazzjoni ta' parti ma titqiesx bħala evidenza; madankollu, il-qorti tevalwa wkoll it-talbiet tal-partijiet meta tkun qed tistabbilixxi l-fatti tal-każ, kif deskritt fil-Mistoqsija 3.

L-aħħar aġġornament: 15/01/2024

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali ta' din il-paġna tinżamm mill-punt ta' kuntatt tan-NĠE rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidhix fit-traduzzjonijiet. La l-NĠE u lanqas il-Kummissjoni Ewropea ma jaċċettaw ebda responsabbiltà fir-rigward ta' kwalunkwe informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.